

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustus on seadusest tulenev nõue, mille kohaselt peab isik tagama teisele isikule vajalikud elatusvahendid, sealhulgas vaimsete vajaduste rahuldamiseks, ning – seoses vanemate ülalpidamiskohustusega oma alaealiste laste ees – laste kasvatamiseks ning neile kooli- ja kutsehariduse andmiseks.

Ülalpidamiskohustus eksisteerib abikaasade vahel, otseliinis sugulaste vahel, vendade ja õdede vahel ning teatavate muude seaduses (Rumeenia tsiviilseadustiku artiklis 516) nimetatud isikute vahel.

Ülalpidamiskohustus eksisteerib endiste abikaasade vahel (tsiviilseadustiku artikkel 398). Ülalpidamist ei tohi segi ajada kompensatsiooni või kahjuhüvitisega. Abikaasa, kes on panustanud teise abikaasa lapse ülalpidamisse, on kohustatud andma lapsele ülalpidamist seni, kuni laps on alaealine, kuid üksnes juhul, kui lapse bioloogilised vanemad on surnud, kadunud või kannatavad puudust (tsiviilseadustiku artikli 517 lõige 1). Laps omakorda võib olla kohustatud pidama ülal isikut, kes on teda ülal pidanud 10 aastat (tsiviilseadustiku artikli 517 lõige 2).

Alaealist ülal pidama kohustatud olnud või talle ilma mis tahes õigusliku kohustusega ülalpidamist andnud isiku pärijad on pärandvara väärtusest sõltuvalt kohustatud jätkama ülalpidamise andmist, kui alaealise vanemad on surnud, kadunud või kannatavad puudust, kuid üksnes seni, kuni ülalpidamist saav isik on alaealine.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemate ja laste vahelist ülalpidamiskohustust reguleerivad tsiviilseadustiku artiklid 499 ja 525. Vanematelt ülalpidamist taotlemaid alaealisi käsitletakse puudust kannatavate isikutena, kui nad ei suuda end ise töoga ülal pidada, seda isegi juhul, kui neil on vara. Kuid kui vanematel ei ole võimalik ülalpidamist anda, ilma et nad seaksid sellega ohtu enda toimetuleku, võib perekonnakohus nõustuda, et ülalpidamist antakse lapse vara, välja arvatud eluks vajalike esemete müüginga.

Kui täisealiseks (18aastaseks) saanud laps jätkab õpinguid, on vanemad kohustatud teda ülal pidama kuni tema õpingute lõpuni, kuid mitte kauem kui lapse 26aastaseks saamiseni.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Hageja ehk ülalpidamist saama õigustatud isik peab pöörduma oma elukoha järgse pädeva kohtu poole või kostja ehk ülalpidamiskohustuslase elukoha järgse pädeva kohtu poole. Ülalpidamise saamiseks võidakse hagi esitada eraldi või abielu lahutamise, isaduse tuvastamise, alaealise lapse suhtes vanema hooldusõiguse teostamise või alaealise lapse elukoha kindlaksmääramise menetluse raames. Kohus võib kohtu esimehe määrusega näha ette ajutised meetmed, mis kehtivad üksnes seni, kuni tehakse otsus põhikohtuasjas. Esimeses kohtuastmes koosneb menetlus mitmest etapist. Kirjalikus etapis esitatakse hagi, kostja vastus ja vastuhagi, võidakse ette näha hagi tagamise abinõud, näiteks pandi seadmine või vara arestimine, ning pooltele saadetakse kohtukutse ja menetluskohustused. Suuline etapp hõlmab kohtuistungit, kus võidakse esitada menetluslikke vastuväiteid ja tutvuda tõenditega. Sellele etapile järgneb arupidamise etapp ja kohtuotsuse tegemine.

Kui tegemist on abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel, mida saab vormistada notari juures, võivad abikaasad kokku leppida kõigis abielu lahutamise kaasnevates tagajärgedes, sealhulgas määrata kindlaks kummagi vanema panuse laste kasvatamise ning kooli- ja erihariduse omandamisega seotud kulude kandmise.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Põhimõtteliselt võivad elatise väljamõistmise menetluses osalevad pooled kasutada esindajaid. Kuid kui elatist taotletakse lahutusmenetluses, võivad abikaasad kasutada lahutusmenetluses esindajaid üksnes teataval tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 920 sätestatud juhtudel.

Kui elatise määramist või suurendamist/vähendamist taotletakse eraldi, võivad pooled kasutada tavapärasel viisil advokaadi või muu esindaja abi; kui esindajaks on isik, kes ei ole advokaat, ei saa ta esineda kohtuistungil lõppsõnaga. Alaealist esindab tema seaduslik esindaja (vanem või erandjuhul muu vanema hooldusõigust teostav isik). Sellise hagiavalduse, mis käsitleb elatise maksmist täisealiseks saanud lapsele, esitab asjaomane laps isiklikult.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Asjakohase territoriaalse pädevusega kohtu (kostja ehk ülalpidamiskohustuslase või hageja ehk ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha järgse kohtu) kindlaksmääramisel võetakse aluseks Rumeenia justiitsatlas, mis on avaldatud justiitsministeeriumi kohtute portaalis:

<https://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ei, sest hageja ei pea laskma end advokaadil esindada ega kasutama advokaadi abi.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusbabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Valitsuse erakorralise määruse nr 80/2013 (kohtulike tempelmaksude kohta) artikli 15 punkti e kohaselt tuleb elatise määramise või selle suuruse muutmise hagiavalduse esitamise eest maksta 20 Rumeenia leud. Puudub kohustus lasta end advokaadil esindada. Kui menetlusosalisel puudub piisav sissetulek, võib ta taotleda riigi õigusabi advokaaditasude või muude kohtumenetlusega seotud kulude katmiseks.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Ülalpidamine mõistetakse välja, lähtudes taotleja vajadustest ja seda andma kohustatud isiku majanduslikust seisundist. Põhimõtteliselt antakse ülalpidamist mitterahalises vormis, et tagada vajalikud elatusvahendid. Enamikul juhtudel mõistavad kohtud praktikas siiski ülalpidamise välja rahas kas kindla summana või protsendina ülalpidamiskohustuslase kuusissetulekust (tsiviilseadustiku artikkel 530). Kindlasummalist elatist korrigeeritakse seaduse alusel kord kvartalis inflatsiooni arvessevõtmiseks.

Kui elatist peab maksma vanem, on elatise suuruseks kuni neljandik asjaomase vanema igakuisest netosissetulekust ühe lapse puhul, kuni kolmandik sellest kahe lapse puhul ja kuni pool sellest kolme või enama lapse puhul. Seaduse kohaselt ei tohi lastele makstav elatis koos mis tahes teistele isikutele makstava elatise moodustada rohkem kui poole ülalpidamiskohustuslase igakuisest netosissetulekust (tsiviilseadustiku artikkel 529).

Kui ülalpidamist andva isiku võimalused või seda saava isiku vajadused muutuvad, võib perekonnakohus eraldi esitatud hagiavalduse alusel suurendada või vähendada elatise summat või näha vajaduse korral ette elatise maksmise lõpetamise (tsiviilseadustiku artikkel 531).

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Ülalpidamist antakse mitterahalises vormis, tagades sealjuures vajalikud elatusvahendid ning kattes vajaduse korral laste kasvatamise ning kooli- ja erihariduse omandamisega seotud kulud (tsiviilseadustiku artikkel 530). Kui mitterahalise ülalpidamise andmise kohustust ei täideta vabatahtlikult, võib perekonnakohus määrata, et tuleb maksta rahalist elatist. Elatis võidakse välja mõista kas kindla rahasummana või protsendina ülalpidamiskohustuslase igakuisest netosissetulekust.

Elatist makstakse korrapärase maksetena poolte vahel kokkulepitud kuupäevadel või sellise kokkuleppe puudumise korral kohtuotsuses kindlaksmääratud kuupäevadel. Pooled võivad kokku leppida või perekonnakohus võib otsustada – kui selleks on piisaval määral alust –, et elatis tuleb maksta ette sellise ühekordse maksena, mis katab ülalpidamist saama õigustatud isiku ülalpidamisega seotud vajadused pikema aja jooksul või kogu elatise maksmise kohustusega hõlmatud aja jooksul, tingimusel et ülalpidamiskohustuslasele on olemas selle kohustuse täitmiseks vajalikud rahalised vahendid (tsiviilseadustiku artikkel 533).

Alaealisele välja mõistetud elatis makstakse alaealise seaduslikule esindajale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kuna enamikul juhtudel mõistetakse ülalpidamine välja rahasummana, on kõige levinum sissenõudmise viis töötasu (kuusissetuleku) arestimine. Vähem levinud sissenõudmise viis on ülalpidamiskohustuslase vallas- ja kinnisvara sundmüük.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitses eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Elatisnõuete sissenõudmisega seoses on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 728 sätestatud, et elatisena saada olevate summadega seotud sissenõudeid saab ülalpidamiskohustuslase regulaarsele igakuisele netosissetulekule pöörata ainult kuni poole netosissetuleku ulatuses. Kui sama sissetulekuga seoses on algatud mitu sissenõudmismenetlust, ei tohi sissenõutav summa moodustada üle poole võlgniku igakuisest netosissetulekust, olenemata nõuete laadist.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik esitab korraga avaldused mitme vallas- või kinnisvara hulka kuuluva eseme arestimiseks, mille väärtus on ilmselgelt suurem nõude summast, võib täitemenetlust toimetav kohus piirata sissenõudmist teatava varaga (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 701).

Täitemenetlus lõpetatakse näiteks juhul, kui täitekorralduses märgitud kohustus on täies mahus täidetud ja täitetasud on makstud, kui täitmine või selle jätkamine ei ole võimalik, sest puudub arestitav vara või sellise vara realiseerimine ei ole võimalik, ja kui täitemenetlus on tühistatud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 702).

Õigus nõuda sundtäitmist aegub kolme aasta jooksul. Sundtäitmist on võimalik vaidlustada täiteasjade kohtus. Pädev kohus võib täitmise peatada, kuni sundtäitmise vaidlustamise kohta tehakse lahend (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 719 jj).

Kui täitedokument või täitemenetlus ise on tühistatud, on asjaomasel isikul õigus täitmine tagasi pöörata, taastades täitmisele eelnenud olukorra (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 723 jj).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ei ole asjakohane.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ei ole asjakohane.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 4/2009, Haagi 2007. aasta konventsiooniga või New Yorgi 1956. aasta konventsiooniga võib taotleja esitada taotluse elatise saamiseks Rumeenia justiitsministeeriumile, kui ülalpidamiskohustuslane elab ELi liikmesriigis, mis on Haagi 2007. aasta konventsiooni või New Yorgi 1956. aasta konventsiooni osaline.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Ministerul român al Justiției (Rumeenia justiitsministeerium)

Strada Apolodor 17, Sector 5, Bucharest 050741

Directia Drept Internațional și Cooperare Judiciară (Rahvusvahelise õiguse ja õiguslase koostöö osakond)

Faks +40372041079 või +40372041084, e-post ddit@just.ro

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Ei; elatise taotleja peab ühendust võtma oma riigi edastava keskasutusega, mis on kindlaks määratud vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 4/2009, Haagi 2007. aasta konventsioonile või New Yorgi 1956. aasta konventsioonile.

Kohustatud isiku elukohariigi edastav keskasutus võib seejärel ühendust võtta Rumeenia vastuvõtva keskasutusega, milleks on:

Rumeenia justiitsministeerium seoses taotlustega, mis esitatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 ja Haagi 2007. aasta konventsiooni alusel, või Bukaresti advokaatur (Baroul București) seoses taotlustega, mis esitatakse New Yorgi 1956. aasta konventsiooni alusel.

Seejärel edastatakse taotlus pädevale kohtule.

Välisriigis elav kohustatud isik võib pöörduda otse või advokaadi kaudu selle Rumeenia kohtu poole, kes on pädev kostja või kohustatud isiku elukoha alusel.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Välisriigis elav kohustatud isik, kes esitab taotluse, võib pöörduda kas otse või advokaadi kaudu selle Rumeenia kohtu poole, kes on pädev kostja või kohustatud isiku elukoha alusel. Pädeva Rumeenia kohtu kontaktandmed on kättesaadavad kohtute portaalis aadressil

<https://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx> ning neid saab otsida kostja või kohustatud isiku elukoha alusel.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah; vastavalt Rumeenia tsiviilseadustiku artiklile 2612 on ülalpidamiskohustusega seoses kohaldatav õigus kindlaks määratud Euroopa Liidu õiguse, st ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollil alusel.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei ole asjakohane.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitses kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Vastavalt seadusele nr 36/2012, mis käsitleb teatavaid meetmeid, mida on vaja teatavate Euroopa Liidu Nõukogu määruste ja otsuste ning rahvusvahelise eraõiguse kohaste instrumentide kohaldamiseks ülalpidamiskohustuste valdkonnas, võtab justiitsministeerium vastu elatise sissenõudmisega seotud või erimeetmete võtmise taotluse ja edastab selle seejärel lahendamiseks pädevale asutusele või isikuandmeid valdavale organile, pädevale piirkondlikule advokaaturile, kohtutäiturite kojale või vajaduse korral pädevale kohtule.

Juhul kui taotlus esitatakse keskasutuse kaudu määruse artiklis 46 sätestatud tingimustel, võidakse anda tasuta ja täielikku õigusabi neile elatisnõude esitajatele, kes ei ole veel 18aastased või kes jätkavad õpinguid, kuid on alla 21aastased, ning neile elatisnõude esitajatele, kes kuuluvad haavatavate isikute hulka.

Justiitsministeerium saadab välisriigist saabunud taotlused otse pädevale piirkondlikule advokatuurile. Advokatuuri esimees annab viivitamata välja siduva *ex officio* otsuse, millega määrab advokaadi. Määratud advokaat taotleb riigi õigusabi andmist, sealhulgas kohtutäituri tasu maksmise vormis.

Hiljem – pärast täitedokumendi saamist – taotleb määratud advokaat, et kohus võimaldaks riigi õigusabi andmist kohtutäituri tasu maksmise vormis.

Advokaat esitab pädevale piirkondlikule kohtutäiturile täitmisavalduse, täitedokumendi ja advokatuuri esimehe otsuse.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Rumeenia on vastu võtnud seaduse nr 36/2012, mis käsitleb teatavaid meetmeid, mida on vaja teatavate Euroopa Liidu Nõukogu määruste ja otsuste ning rahvusvahelise eraõiguse kohaste instrumentide kohaldamiseks ülalpidamiskohustuste valdkonnas.

Rumeenia edastav keskasutus on justiitsministeerium, kes edastab määruse artiklite 53 ja 56 kohaseid taotlusi. Pärast seda, kui ülalpidamist saama õigustatud isikult või ülalpidamiskohustuslaselt on saadud nõutavad toetavad dokumendid, täidab justiitsministeerium taotluse A osa ja võib abistada ülalpidamist saama õigustatud isikut või ülalpidamiskohustuslast taotluse B osa täitmisel.

Justiitsministeerium on keskasutus, kes on määratud vastu võtma erimeetmete võtmise ja elatise sissenõudmisega seotud taotlusi. Pärast taotluste vastuvõtmist saadab justiitsministeerium need menetlemiseks pädevale asutusele või isikuandmeid valdavale organile, pädevale piirkondlikule advokatuurile, kohtutäiturite kojale või vajaduse korral pädevale kohtule.

See veebileht on osa portaalist „Teie Euroopa“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Viimati uuendatud: 16/08/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalse koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalse koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.